ADELINA PATRICIA BĂILĂ

FUNCȚII SINTACTICE *VS* FUNCȚII SEMANTICE ÎN GRAMATICA LIMBII ROMÂNE

0. ARGUMENT

Ținând cont de viziunea integratoare a noilor tratate de gramatică a limbii române (GALR 2008), în care sintaxa, semantica şi pragmatica se găsesc într-o relație de interdependență, în articolul de față ne propunem inventarierea şi analizarea criteriilor ce stau la baza realizării (adică a denumirii, definirii şi, implicit, a diferențierii) funcțiilor sintactice şi, totodată, încercarea de a distinge şi de a defini termeni precum relație sintactică, relație semantică, parte de propoziție, funcție sintactică, poziție sintactică, funcție semantică, rol tematic, rol semantic.

Cu toate că, în planul vorbirii, sintaxa, semantica şi pragmatica se află într-o relație de interdependență, din punctul nostru de vedere, în planul ştiințific, al cercetării, acestea reprezintă discipline diferite[1], fiecare având un obiect de studiu distinct şi, în consecință, un limbaj propriu şi mijloace de cercetare specifice. Riscul integrării acestor trei discipline într-un tot unitar este acela de a confunda, în final, obiectul de studiu al fiecăreia. De exemplu, dacă în constituirea funcțiilor sintactice ținem cont de criterii semantice (semantica lexemelor, semantica centrului de grup, rolul semantico-pragmatic etc.), cum mai putem face deosebirea dintre o funcție semantică şi una sintactică?

1. DEFINIȚII ALE FUNCȚIEI SINTACTICE

1.1. În GLR 1966 nu găsim o definiție a conceptului de funcție sintactică, ci o definiție a conceptului de parte de propoziție: „ea este constituită de obicei dintr-un singur cuvînt din categoria părților de vorbire cu sens lexical de sine stătător (*mama*, *mediul*, *orăşenesc*) sau de un cuvînt de acest fel însoțit de un cuvînt aju-

[1] Vezi DŞL, p. 486, 459, 396, unde *sintaxa* reprezintă unul dintre nivelurile limbii, „cel a cărui organizare se desfăşoară între cuvânt, ca unitate minimală, şi combinațiile acestuia, propoziții/fraze”, *semantica* este o „ramură a lingvisticii, dar şi a altor ştiințe (filozofie, logică, psihologie), al cărei obiect de studiu este *sensul*” [subl. n. – A.B.], iar *pragmatica* este o „disciplină al cărei obiect îl constituie limba, privită nu ca sistem de semne, ci ca *acțiune şi interacțiune comunicativă*” [subl. n. – A.B.].

DACOROMANIA, serie nouă, XXIII, 2018, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 17–26

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

tător (*de pe malul*, *de înțeles*, *este uşor*); partea de propoziție nu este, astfel, o unitate în cadrul căreia se stabileşte un raport sintactic, ci ea se află într-un raport sintactic cu alte elemente" (GLR 1966 II, p. 8).

1.2. În accepțiunea lui D. D. Draşoveanu (1997, p. 47), funcția sintactică este reprezentată de grupul format dintr-o relație de subordonare (Rs) şi un termen subordonat (Ts).

1.3. În gramatica funcțională (Dik 1981), relațiile dintre cuvinte sunt repartizate pe trei niveluri:

a) nivelul semantic – aici se situează funcții semantice precum: *agent*, *țintă*, *destinatar*;

b) nivelul sintactic – aici se situează trei funcții sintactice: *predicatul*, *subiectul* şi *obiectul*;

c) nivelul pragmatic – aici se situează patru funcții pragmatice: *temă*, *subiect*, *clarificare*, *focalizare* (*ibidem*, p. 13)[2].

Oprindu-ne asupra nivelului sintactic, este important faptul că, în perspectiva gramaticii funcționale, într-un enunț compus din mai multe lexeme, prima poziție de lângă predicat va avea funcția sintactică de subiect, iar a doua, pe cea de obiect. Celelalte lexeme vor avea doar funcții semantice, nu şi sintactice (*ibidem*, p. 74). Totodată, în gramatica funcțională, pragmatica ocupă un loc privilegiat, acesteia subordonându-i-se semantica, iar semanticii, sintaxa (*ibidem*, p. 5).

1.4. Conform GALR 2008, „funcțiile sintactice reprezintă clase de termeni legați prin acelaşi tip de relație şi prin aceeaşi clasă de substituție" (GALR 2008 II, p. 9) sau „clase de termeni substituibili în acelaşi context, altfel spus, clase de termeni funcțional echivalenți în aceeaşi poziție" (*ibidem*, p. 10).

1.5. Conform GBLR 2010, o funcție sintactică se defineşte atât prin „relații sintactice", cât şi prin „relații semantico-sintactice specifice față de centrul de grup" (GBLR 2010, p. 34). „Sub aspectul **relațiilor sintactice specifice**, definite în raport cu centrul de grup, funcția sintactică reprezintă, în plan paradigmatic, **o clasă de substituție**, adică de termeni substituibili în aceeaşi poziție sintactică, iar, în plan sintagmatic, un regent specific şi o restricție specifică" (*ibidem*). „Sub aspectul **relațiilor semantico-sintactice specifice**, funcția sintactică se defineşte, în raport cu un centru de grup, printr-un anumit rol semantico-sintactic" (*ibidem*, p. 35).

1.6. În DŞL, funcția sintactică este definită astfel: „în tradiția sintaxei româneşti şi europene, indică rolul jucat de componentele unei propoziții, care poate fi de realizare a predicației* (vezi PREDICAT), de complinire a altor componente din enunț (vezi COMPLEMENT), de specificare a circumstanțelor în care se desfăşoară evenimentul (vezi CIRCUMSTANȚIAL), de indicare a autorului evenimentului (vezi SUBIECT), de atribuire a unei calități sau a unei caracteristici (vezi ATRIBUT) etc." (DŞL, s.v. *funcție sintactică*, p. 226).

[2] În cuprinsul lucrării de față, denumirea funcțiilor este dată în traducerea noastră. Pentru denumirea acestora în engleză, vezi Dik 1981, p. 13.

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

2. CRITERII DE REALIZARE A FUNCȚIILOR SINTACTICE

2.0. Premisă

„Relația sintagmatică interlexematică" este „solidaritatea dintre un sens relațional şi un relatem" (Draşoveanu 1997, p. 29). „Relația împreună cu cei doi termeni ai săi – sintagma – constituie **unitatea**, unitatea relațională – şi *minimală*, şi *maximală* – a nivelului sintagmic" (*ibidem*, p. 34). Există o diferență între *lexem* şi *termen*, între conținutul semantic al lexemului şi conținutul semantic al termenului, acesta din urmă fiind dat de relație.

Fie

Ex. (1): *cartea lui Carmen*.

Ținând cont de linearitatea lanțului vorbirii, identificăm în exemplul dat două lexeme, *cartea* şi *Carmen*, şi un afix cazual proclitic[3] de genitiv, *lui*.

Vom avea:

expresia lexemului 1 (eL_1) = *cartea*;
conținutul semantic al lexemului 1 (cL_1) = cartea (obiect);
expresia lexemului 2 (eL_2) = *Carmen*;
conținutul semantic al lexemului 2 (cL_2) = Carmen (nume propriu);
expresia relației (eR) = *lui*;
conținutul relațional (cR) = posesia;
expresia termenului subordonat (eTs) = 0;
conținutul termenului subordonat (dat de relație) (cTs) = posesor;
expresia termenului regent (eTr) = 0;
conținutul termenului regent (cerut de conținutul termenului subordonat) (cTr) = obiect posedat[4].

Observația 1. Numerotarea lexemelor cu 1 şi 2 nu se face în funcție de ordinea în care acestea apar în enunț. Lexemul 1 (L_1) va reprezenta întotdeauna *lexemul termen regent*, iar lexemul 2 (L_2) va fi întotdeauna *lexemul termen subordonat*. Am încercat să evităm, în notare, exprimarea *lexem termen regent/subordonat* tocmai pentru a evita confuzia dintre lexem şi termen şi, totodată, pentru a nu induce ideea (eronată) că lexemul ar fi suportul termenului sau, altfel spus, că expresia lexemului ar coincide cu expresia termenului. Aşa cum am arătat mai sus, doar lexemul are o expresie lingvistică, fiind încadrat, astfel, în lanțul vorbirii, în timp ce termenul este lipsit de aceasta.

2.1. Inventarul mijloacelor de realizare a funcțiilor sintactice în GBLR

Redăm, în continuare, inventarul mijloacelor de realizare (şi, deci, a criteriilor de clasificare şi diferențiere) a funcțiilor sintactice în GBLR 2010.

[3] Pentru conceptul de „afix cazual proclitic", vezi Neamțu 2008, p. 65.

[4] Exemplul este construit după modelul din D. D. Draşoveanu (1997, p. 42), cu excepția numerotării lexemelor.

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

2.1.1. Conținutul semantic al termenului subordonat

Conținutul semantic al termenului subordonat este mijlocul de realizare a funcției sintactice de posesor: „Posesorul reprezintă componentul grupului nominal care stabileşte o relație de posesie cu un alt termen, exprimând obiectul posedat" (GBLR 2010, p. 363).

Ex. (2): Cartea *Alinei* este nouă. (Pos)

2.1.2. Conținutul semantic al lexemului 1

Semantica lexemului, şi nu a termenului, este criteriul de realizare şi diferențiere a funcției sintactice de complement (al substantivului) de funcția sintactică de posesor. Complementul, spre deosebire de posesor, determină un „substantiv relațional" (GBLR 2010, p. 363 şi 387), adică un substantiv care denumeşte nu doar un obiect, ci şi o anumită relație în care respectivul obiect este implicat împreună cu complementul.

Ex. (3): a) Cartea *Alinei/mea* este nouă. (Pos)
b) Mama *Alinei/mea* este din Ploieşti. (Compl, unde *mama* = substantiv relațional)

2.1.3. Rolul semantic al termenului subordonat

Rolul semantic al termenului subordonat este criteriul de realizare a trei funcții sintactice: *determinant*, *cuantificator* şi *modificator*. Determinantul are „rolul semantico-pragmatic de integrare în enunț a substantivului […] şi totodată de individualizare a referentului acestuia" (*ibidem*, p. 363), „cuantificatorul are rolul de a specifica din punct de vedere cantitativ referentul desemnat de substantivul-centru" (*ibidem*), iar „modificatorul este constituentul care «modifică» sau participă semantic la precizarea referinței substantivului" (*ibidem*).

Ex. (4): a) Studenți*i* sunt încântați de excursia în Alpi. (Det)
b) Aceşti *trei* studenți lipsesc mereu de la curs. (Cuant)
c) Studenții *silitori* nu lipsesc de la cursuri. (Modif)

2.1.4. Structura binară *vs* ternară

În funcție de structura în care apar, se deosebesc *complementul indirect*, care apare într-o structură binară, intrând într-o relație doar cu verbul, şi *complementul posesiv*, care apare într-o structură ternară, fiind într-o relație atât cu un verb, cât şi cu un substantiv (*ibidem*, p. 501).

Ex. (5): a) *Mi*-a dat o carte. (CI în relație cu verbul *a da*)
b) *Mi*-am uitat cartea pe bancă. (Cpos în relație cu verbul *a uita* şi cu substantivul *carte*)

2.1.5. Clasa lexico-gramaticală a lexemului 1

În gramatica limbii române, spre deosebire de gramatica altor limbi (engleză, franceză spaniolă), în funcție de clasa lexico-gramaticală a lexemului 1 se face distincția între funcțiile sintactice din grupul nominal şi funcțiile sintactice din

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

grupul verbal. În acest sens, ştim că determinantul, modificatorul, cuantificatorul, posesorul şi complementul substantivului nu vor determina niciodată un verb, iar complementul direct, secundar, prepoziţional şi circumstanţialele nu vor determina niciodată un substantival. Un exemplu concret este deosebirea dintre posesor, subordonat unui substantiv, şi complementul posesiv, subordonat unui verb, chiar dacă ambele au acelaşi conţinut semantic (*ibidem*, p. 500).

Ex. (6): a) Cartea *mea* este nouă. (Pos)
b) *Mi*-am uitat cartea acasă. (Cpos)

2.1.6. Clasa lexico-gramaticală din care provine lexemul 1

În funcție de clasa lexico-gramaticală din care provine lexemul 1 se face deosebire între *posesor* şi *complementul* substantivului. Complementul determină un substantiv care provine dintr-un verb sau dintr-un adjectiv, în timp ce posesorul determină un substantiv propriu-zis (*ibidem*, p. 387–389).

Ex. (7): a) Cartea *Anei* este nouă. (Pos)
b) Solidaritatea (< adj. *solidar*) *Anei* cu colegii săi este remarcabilă. (Compl)
Plecarea (< vb. *a pleca*) *Anei* în excursie a nemulțumit-o pe mama sa. (Compl)

2.1.7. Clasa lexico-gramaticală a lexemului 2

După acest criteriu se realizează, în prezența în enunț a unui determinant, deosebirea dintre funcția de *determinant emfatic* şi cea de *modificator*. Determinantul emfatic, spre deosebire de modificator, este exprimat exclusiv printr-un adjectiv pronominal demonstrativ postpus unui substantiv articulat (*ibidem*, p. 365).

Ex. (8): a) Băiatul *acesta* este din Cluj. (Det emfatic)
b) Băiatul *inteligent*/*de acolo* este din Cluj. (Modif)

2.1.8. Obligatoriu *vs* facultativ

Având în vedere criteriul obligatoriu *vs* facultativ se distinge poziția sintactică de *complement* (direct, indirect, prepoziţional, circumstanţial de mod, de loc, nume predicativ, complement predicativ al obiectului) de cea de *adjunct* (predicativ suplimentar, circumstanţial). Prima apare obligatoriu în enunț, fiind cerută de semantica verbului regent, iar cea de-a doua este facultativă (*ibidem*, p. 21, 25).

Ex. (9): a) Locuiesc *în Bucureşti*. (ComplCircLoc)
Am întâlnit-o pe Ana *în Bucureşti*. (CircLoc)
b) Marius *a devenit* inginer. (NP)
Marius se crede deja inginer, dar încă e student. (PS)

2.1.9. Structura primară *vs* structura reorganizată

În funcție de structura în care apar, primară sau reorganizată, se disting *numele predicativ* şi *complementul predicativ al obiectului*, acestea făcând parte dintr-o structură primară/de bază, de predicativul suplimentar, care apare într-o structură reorganizată (*ibidem*, p. 477–493, 513–521).

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

Ex. (10): a) Ana este *veselă*. (NP)
b) Pe fetiță au botezat-o *Ana*. (CPO)
c) Ana aleargă *grăbită*. (PS) < Ana aleargă şi (Ana) este *grăbită*.

2.1.10. Principiul unicității

În baza principiului unicității, în GBLR 2010 apar funcții sintactice noi: *complementul secundar*, diferențiat de complementul direct, şi *complementul prepozițional*, diferențiat de complementul indirect (*ibidem*, p. 448–449, 468).

Ex. (11): a) *O* (CD) învăț *matematică* (Csec) *pe Laura* (CD).
b) *Îi* (CI) vorbesc *lui Mihai* (CI) numai *despre examene* (Cprep).

2.1.11. Prezența *vs* absența unei alte funcții sintactice în aceeaşi structură

Pentru exemplificarea criteriului enunțat avem în vedere realizarea funcției de determinant emfatic doar în prezența funcției de determinant (*ibidem*, p. 369–370), realizarea funcțiilor de cuantificator şi complement (al substantivului) doar în prezența determinantului (*ibidem*, p. 374, 384) şi realizarea funcției de complement secundar numai în prezența complementului direct (*ibidem*, p. 448).

Ex. (12): a) Studentu*l* (Det) *acesta* (Det emfatic) şi-a luat toate examenele.
Acest (Det) student şi-a luat toate examenele.
b) *Trei* (Det) copii primesc diplome.
Aceşti (Det) *trei* (Cuant) copii primesc diplome.
c) Soră-*mea* (Det) nu mă vizitează niciodată.
Sor*a* (Det) *mea* (Compl) nu mă vizitează niciodată.

Aşa cum reiese din inventarul de criterii şi funcții propus anterior, în noile tratate de gramatică a limbii române, funcțiile sintactice se realizează după criterii semantice şi pragmatice.

Observația 2. Tot după criterii semantico-sintactice se consideră, în GLR 1966, GALR 2008 şi GBLR 2010, că unitatea de bază a sintaxei este propoziția/enunțul (vezi GLR 1966 II, p. 7; GALR 2008 I, p. 17–19; II, p. 13–16; GBLR 2010, p. 29 şi 42).

3. DISTINCȚIE TERMINOLOGICĂ

a) *Relația sintactică* este „solidaritatea dintre un sens relațional şi un relatem” (Draşoveanu 1997, p. 29).

Relația de *subordonare*, singura care generează funcții sintactice, se realizează la nivel intrapropozițional prin flexiune cazuală, acord sintagmatic (verbal sau adjectival), prepoziție, aderență.

b) *Funcția sintactică* reprezintă grupul format dintr-o relație de subordonare (Rs) şi un termen subordonat (Ts). Se găseşte exclusiv în subordonare, atât la nivel intrapropozițional, cât şi la nivel interpropozițional (Draşoveanu 1997, p. 47; Neamțu 2012–2013).

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

c) *Partea de propoziţie*, concept vehiculat în gramatica tradiţională, acoperă subiectul, predicatul, complementul, atributul şi elementul predicativ suplimentar şi se aplică numai la nivel intrapropoziţional (GLR 1966 II, p. 74). (Acest concept nu mai apare în GALR 2008 şi în GBLR 2010).

d) *Poziţia sintactică* este un concept care se aplică atât la nivel intrapropoziţional, cât şi la nivel interpropoziţional, şi acoperă conceptele de termen regent, termen subordonat şi apoziţie (apoziţia poate fi termen regent, dar nu şi termen subordonat – Neamţu 2014, p. 316–320)[5].

e) *Structura sintactică* reprezintă grupul format dintr-un termen regent şi toţi termenii care i se subordonează (Tr + nTs). (În cazul acestui concept, GBLR 2010 operează cu anumite clasificări: structură/proiecţie minimală *vs* structură/proiecţie maximală (GBLR 2010, p. 21), structură de bază *vs* structură reorganizată (*ibidem*, p. 30–34.)

> *Observaţia 3.* Din punctul nostru de vedere, în contextele cu nume predicativ, complement predicativ al obiectului, predicativ suplimentar este vorba de o structură ternară, nu de o relaţie sintactică ternară.

f) *Relaţia semantică.* Facem deosebirea între semantica lexemelor şi semantica termenilor. Din punctul nostru de vedere, relaţia semantică se realizează între conţinuturile semantice ale *termenilor*.

g) *Rolul semantic.* Noţiunea de rol semantic apare în GBLR 2010 atunci când este vorba de determinant, specificându-se că acesta integrează substantivul-centru în enunţ din punct de vedere semantic şi pragmatic (*ibidem*, p. 362). Tot despre un rol semantic deducem că ar fi vorba şi în cazul modificatorului, care modifică semantic conţinutul substantivului determinat (*ibidem*, p. 363). După părerea noastră, despre un rol semantic se poate vorbi în toate situaţiile în care conţinutul semantic al unui *lexem* modifică conţinutul semantic al altui lexem, lărgindu-i sau limitându-i sfera de conţinut.

h) *Rolul tematic.* În GBLR 2010 găsim următoarea definiţie a rolurilor tematice: „**Rolurile tematice** exprimă funcţiile semantice (Agent, Pacient, Temă, Experimentator, Beneficiar, Instrument etc.) îndeplinite de un GN [= grup nominal, nota n. – A.B.] în raport cu centrul lexical, funcţii atribuite de centru şi aflate în matricea semantico-sintactică a centrului...” (*ibidem*, p. 17) Vom da, spre exemplificare, un enunţ din GBLR 2010, care urmează imediat definiţiei: „***Hoţii*** *au deschis uşa cu o rangă*”, unde verbul *au deschis* atribuie subiectului *hoţii* rolul tematic de Agent (*ibidem*).

Făcând o comparaţie între această definiţie a rolului tematic dată de GBLR 2010 şi cele trei niveluri ale relaţiilor funcţionale pe care le-am enumerat *supra*, **1.3.**, observăm următoarele aspecte:

1) pe de o parte, rolurile tematice/funcţiile semantice prezentate în GBLR 2010 corespund celor din gramatica funcţională;

[5] Pentru diferenţierea conceptelor „funcţie sintactică” şi „poziţie sintactică”, vezi şi GBLR, p. 24.

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

2) pe de altă parte, rolurile tematice/funcțiile semantice din GBLR 2010 şi cele din gramatica funcțională nu se suprapun perfect, deoarece, în numeroase cazuri, funcțiile semantice din gramatica funcțională devin, în GBLR 2010, funcții sintactice. Acest lucru se întâmplă în cazul funcțiilor din grupul nominal (determinant, cuantificator, modificator, posesor, complement), dar şi în cazul circumstanțialelor. În gramatica funcțională acestea reprezintă funcții semantice (Dik 1981, p. 31–43), singurele funcții sintactice fiind cele de subiect, obiect şi predicat. În GBLR 2010, însă, întâlnim opusul: subiectul şi obiectul (= complement direct, indirect) reprezintă funcții sintactice la care se alătură şi diferite funcții semantice (Agent, Pacient, Instrument, Țintă, Destinatar etc.), în timp ce circumstanțialul de loc, spre exemplu, este o funcție sintactică – în gramatica funcțională ea fiind una semantică – la care nu se mai adaugă una semantică.

Dacă, însă, comparăm definiția rolurilor tematice din GBLR 2010 cu definiția dată relației sintactice din care decurg conținuturile termenilor subordonat şi regent (vezi *supra*, **2.0**.), constatăm că:

3) funcția semantică, aşa cum apare în GBLR 2010, reprezintă, de fapt, conținutul termenului subordonat;

4) prin urmare, ea nu este atribuită de un centru lexical, ci este dată de relație şi numai în prezența relației (Draşoveanu 1997, p. 40–44 şi 45–51).

Ex. (13): a) *cartea *Alina* – în absența relației sintactice dintre cele două cuvinte nu se pot realiza conținuturile termenilor subordonat şi regent;
b) cartea *Alinei* – relația de subordonare se realizează prin flexiune cazuală, expresia ei (relatemul) fiind desinența de genitiv *-ei*, iar din această relație decurge conținutul de posesor al termenului subordonat şi conținutul de obiect posedat al termenului regent.

Aşadar, indiferent de denumirea pe care o acceptăm pentru fenomenul lingvistic discutat (conținut semantic al termenilor, roluri tematice, funcții semantice), acesta nu se poate realiza în absența relației gramaticale.

Observația 4. Este important să facem deosebirea între *rolul tematic* (funcția semantică, conținutul semantic al termenului subordonat) şi *rolul semantic*. Rolul tematic se realizează exclusiv în prezența relației sintactice de subordonare, în timp ce rolul semantic se realizează şi în absența acesteia. Rolurile tematice sunt ale termenilor, în timp ce rolurile semantice sunt ale lexemelor.

4. CONCLUZII

Ținând cont de inventarul mijloacelor de clasificare/diferențiere a funcțiilor sintactice în GBLR 2010 şi de distincția terminologică expusă anterior, putem afirma că criteriile de realizare a funcțiilor sintactice în GBLR 2010 sunt semantice şi/sau pragmatice, nu sintactice. Funcțiile sintactice prezentate în GBLR 2010 sunt,

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

de fapt, nişte conţinuturi semantice. Ele nu sunt descrise şi delimitate din punct de vedere relaţional/sintactic întrucât nu se precizează mijlocul de subordonare al funcţiilor şi expresia acestuia – flexiune cazuală, acord etc. –, ci se face, mai de grabă, o descriere a rolului şi a funcţiei semantice pe care un anumit element îl are prin raportare la altul. Mai mult, tot pe baza criteriilor semantice şi pragmatice, sunt introduse în sfera sintaxei elemente precum determinantul, apoziţia sau conectorii pragmatici.

Pe de o parte, GBLR 2010 continuă tradiţia gramaticală în realizarea şi clasificarea funcţiilor sintactice, iar, pe de altă parte, preia modelul funcţional şi pe cel generativ-transformaţional. Relevant este faptul că nu există, în cuprinsul GBLR 2010, o descriere sintactică a relaţiei dintre cuvinte şi a mijloacelor prin care aceasta se realizează.

Admitem că, în planul vorbirii, sintaxa, semantica şi pragmatica sunt într-o relaţie de interdependenţă, dar în planul ştiinţific/al cercetării, acestea reprezintă discipline diferite (au obiecte de studiu diferite) şi, în consecinţă, limbajul şi instrumentele acestora ar trebui să fie şi ele diferite. Nu ar trebui să preluăm criterii sau reguli semantice sau pragmatice pentru realizarea funcţiilor sintactice şi nici invers.

Oprindu-ne asupra morfosintaxei, considerăm că, în viitor, ar fi necesară o nouă clasificare şi descriere a funcţiilor sintactice, făcută exclusiv pe baza criteriului relaţional, chiar dacă acest lucru ar determina un număr mai redus de funcţii sintactice[6]: nu am mai avea circumstanţiale, numele predicativ, complementul predicativ al obiectului şi predicativul suplimentar ar constitui una şi aceeaşi funcţie sintactică, ar dispărea funcţia de determinant.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

Dik 1981 = Simon C. Dik, *Functional Grammar*. Third revised edition, Dordrecht, Foris Publications, 1981.

Draşoveanu 1997 = D. D. Draşoveanu, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.

DŞL = Angela Bidu-Vrânceanu *et alii*, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*. Ediţia a II-a, [Bucureşti,] Editura Nemira & Co, 2005.

GALR 2008 = *Gramatica limbii române*, I. *Cuvântul*, II. *Enunţul.* Ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008.

GBLR 2010 = *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.

GLR 1966 = *Gramatica limbii române.* Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Tiraj nou, vol. I–II, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1966.

Neamţu 2008 = G. G. Neamţu, *Teoria şi practica analizei gramaticale. Distincţii şi... distincţii (cu trei seturi de grile rezolvate şi comentate)*. Ediţia a III-a, Piteşti, Editura Paralela 45, 2008.

[6] Vezi D. D. Draşoveanu, *op. cit*., p. 43, unde susţine că, ţinând cont de citeriul relaţional, în „*s-a născut* **în oraşul.../în anul...**”, „nu am avea complemente diferite, de loc şi de timp, [...] ci unul singur, întrucât „în” rămâne acelaşi cRs”.

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)

Neamțu 2012–2013 = G. G. Neamțu, *Curs de sintaxă a limbii române contemporane*. Ținut la Universitatea Babeş-Bolyai, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca, 2012–2013.
Neamțu 2014 = G. G. Neamțu, *Teoria şi practica analizei gramaticale: distincții şi... distincții*. Ediția a IV-a, Piteşti, Editura Paralela 45, 2014.

SYNTACTIC FUNCTIONS *VS* SEMANTIC FUNCTIONS IN ROMANIAN GRAMMAR
(*Abstract*)

In this article we aim for an analyse the criteria on which the realisation of the syntactic functions in the Romanian language is based upon, if the new grammar treaties submit an integrative vision, the syntax, semantic and pragmatic being in an interdependent relation. Not only are the three levels of the language not perceived separately anymore, but are mutually influencing themselves as well, this aspect being highlighted especially in the syntactic plan, in which, elements such as the semantic role, the semantics of the lexemes, the pragmatic role, compulsive vs facultative, the semantic and syntactic field of the center of the group and so on, represent criteria of realisation, definition and differentiation of the functions called syntactic.

Considering these facts, we can not help but wonder which would be the difference between a syntactic function and a semantic one if, in the realisation of both types of functions the accent is put on the semantic criteria and not the relational criteria. At the same time, we are trying to make a difference between a series of terms which are found in the older and more recent syntax studies, heading our attention especially towards using them in *The Romanian grammar* (2005–2008) and in *The basic grammar of the Romanian language* (2010), expressly: syntactic relation, semantic relation, a part of a sentence, syntactic function, syntactic position, semantic function, thematical role, semantic role.

Cuvinte-cheie: *criteriu morfosintactic*, *criteriu semantic*, *criteriu pragmatic*, *relație sintactică*, *relație semantică*, *funcție sintactică*, *poziție sintactică*, *funcție semantică*, *rol tematic*, *rol semantic*.
Keywords: *morphosyntactic criterion*, *semantic criterion*, *pragmatic criterion*, *syntactic relation*, *semantic relation*, *syntactic function*, *syntactic position*, *semantic function*, *thematical role*, *semantic role*.

Universitatea Babeş-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
baila.adelina@yahoo.com

BDD-A28103 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:01 UTC)